

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Viite: HE 14/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Sosiaali- ja terveysministeriön työ- ja tasa-arvo-osaston asiantuntijalausunto

Hallituksen esitys HE 14/2018 vp. liittyy hallituksen esitykseen HE 15/2017 vp. ja sillä toteutettaisiin mm. ehdotetun maakuntalain 6 §:n 1 momentin tietyissä kohdissa sekä maakuntalain 6 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien siirto valtiolta ja kunnilta maakunnille. Lisäksi esitykseen sisältyy mm. ehdotus Valtion lupa- ja valvontaviraston perustamisesta sekä ehdotus laiksi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaannpanosta. Esitykseen sisältyvien palvelujen ja tehtävien järjestämisvastuu siirtyisi maakunnille vuoden 2020 alusta. Myös Valtion lupa- ja valvontaviraston perustaminen toteutettaisiin vuoden 2020 alusta.

Sosiaali- ja terveysministeriön työ- ja tasa-arvo-osasto lausuu hallituksen esityksestä lomituspalvelujen näkökulmasta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lomituspalveluja koskeva lakiuudistus

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan lomituspalveluja koskevan lainsäädännön uudistusta. Tästä syystä HE 15/2017 vp. ja HE 14/2018 vp. eivät vielä sisällä varsinaisia lomituspalveluita koskevia säännöksiä, lukuun ottamatta HE 15/2017 vp.:ssä ehdotettua maakuntalain 6 §:ää, joka koskee myös maakunnan lomituspalvelutehtäviä.

Lomituspalveluja koskevan lainsäädännön uudistuksen taustalla on mm. hallitusohjelman ja sen liitteen kirjaukset lomituseräjäjärjestelmän uudistamisesta yrittäjälähtöiseksi sekä mm. lomituksen hallintomallin tehostamisesta. Alun perin hallitus teki 5.4.2016 linjauksen siitä, että maakuntien tehtäväksi siirrettäisiin maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen järjestäminen ja lomituksen paikallisviranomaistehtävät. (Turkistuottajien osalta tästä kuitenkin myöhemmin luovuttiin, kuten jäljempänä käy ilmi.) Lainsäädännön uudistukseen vaikuttavat myös Eduskunnan vastauksen (EV 108/2015 vp - HE 112/2015) lausumat.

Sosiaali- ja terveysministeriössä toimi 29.6.2016 alkaen työryhmä, jonka tavoitteena oli arvioida maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien lomituseräjäjärjestelmien toimeenpanon siirrosta maakunnille aiheutuvat uudistamistarpeet lomituseräjäjärjestelmään. Lisäksi tarkasteltiin mm. Eduskunnan vastauksessa edellytetyjä seikkoja ja maakuntalainsäädännön ja maakuntien rahoituslainsäädännön linjauksia. Työryhmä valmisti luonnoksen hallituksen esitykseksi, jota on vielä muokattu lausuntokierroksen palautteen johdosta. Erityisesti työryhmän suunnittelema yritysakohtaisesta vuosilomasta on luovuttu ja maatalousyrittäjien vuosiloma säilyy jatkossakin henkilökohtaisena.

Uudistuksen reunaehtona on kustannusneutraalisuus, koska lomituspalvelujen parantamiseen ei ole myönnetty lisärahoitusta.

Työryhmän työn päättymisen jälkeen on tehty vielä poliittisen tason linjauksia, jotka vaikuttavat tulevan lomitussääntelyn sisältöön. Esimerkiksi reformiministerityöryhmässä linjattiin 9.11.2017 ja 23.11.2017, että turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämisestä maakuntien lakisääteisenä tehtävänä luovutaan. Sen sijaan Mela vastaisi turkistuottajien sekä poronhoitajien lomituspalvelujen järjestämisestä. Sekä turkistuottajien että poronhoitajien lomituspalvelujen osalta lomituspalvelujen saaja hankkisi itse lomituspalvelut ja Mela maksaisi tästä kustannusten korvausta lomituspalvelujen tarjoajalle. Myös maakunnalla olisi vapaaehtoinen mahdollisuus tarjota turkistuottajille lomituspalveluja maakuntalain 6 §:n 2 momentin nojalla.

Tällä hetkellä työ lomitussääntelyn uudistamiseksi jatkuu sosiaali- ja terveysministeriössä. Hallituksen esitys on tarkoitus esitellä kevätkaudella 2018, käytännössä elokuussa 2018. Esityksen tavoitteena on säätää uudet lait maatalousyrittäjien lomituspalveluista, turkistuottajien lomituspalveluista sekä poronhoitajien sijaisavusta. Esityksen myötä muutettaisiin etenkin maakunta-uudistuksesta johtuen maatalousyrittäjien lomituksen toimeenpanomallia, hallintoa ja rahoitusta.

Hallituksen esityksen on tarkoitus noudattaa pitkälti HE 15/2017 vp.:n ja HE 14/2018 vp.:n mukaisia esityksiä. Esimerkiksi kunnan palveluksessa olevat lomittajat sekä hallintohenkilöstö siirtyisivät maakuntiin liikkeenluovutus -periaatteella ja lomituksen lainmukaisuuden ohjaus- sekä valvontatehtävät siirtyisivät Valtion lupa- ja valvontavirastolle, jonne olisi tarkoitus siirtää joitakin henkilöitä Melasta.

Vastaavasti maakunnan maatalouslomituspalveluiden rahoitus tulisi maakunnan yleiskatteiselta valtionosuusmomentilta. Turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalveluista aiheutuneiden kustannusten korvaukset, jotka Mela maksaa, sekä Melalle kyseisten lomituspalvelujen hoitamisesta aiheutuneet hallintokustannukset maksettaisiin puolestaan sosiaali- ja terveysministeriön erillismäärärahamentilta.

Lomitussääntelyn uudistuksessa lomituspalveluiden saamisen edellytyksiä joudutaan joiltain osin mukauttamaan vastaamaan nykyistä paremmin EU:n valtioneuvoston päätösten vaatimuksia. Palvelujen sisältöön ei ole kuitenkaan suunniteltu merkittäviä muutoksia, mutta tavoitteena oleva lomitussääntelyn yksinkertaistaminen voi vaikuttaa esimerkiksi yksittäisen lomituspäivän keston.

Anne Vänskä

Hallitussihteeri